

מצאו, דברי סבר, מודה בשטר שכתבו אין צריך לנמימו, כיון שאף
כשטוען שהשטר מזויף אינו נאמן לגמרי, שלא נחשדו ישראל
בכך, אלא שהחמירו חכמים שאם הנתבע טוען שהשטר מזויף יש
לקיימו, אך אם הוא מודה שאינו מזויף אין התובע צריך לקיימו
ואינו נאמן בשאר טענותיו, ולכן יכול המחזיק בקרקע להשתמש
בשטר כראיה לבעלותו, ואינו צריך להביא את עדי החזקה. ור' רבן
שמעון בן גמליאל סבר, מודה בשטר שכתבו צריך לנמימו, שהפדה
שאר הוא הפה שהתיר, וכיון שכל ידיעתו שהשטר אמיתי היא
מפי הנתבע, והרי הוא טוען טענה אחרת המריעה את כחו, נאמן
בוה, ולכן צריך המחזיק להביא את עדי החזקה כדי לזכות בשדה.
מקשה הגמרא: כיצד ניתן לומר שנחלקו בזה, והא איפכא שמעין
ל'הו – והרי במקום אחר מוכח שכל אחד מהם סובר סברא הפוכה
מהמבואר כאן בדעתם, ור' רבנא, שנים אדוקין בשטר – מלוה ולוה
האוחים יחד בשטר החוב, המלוה אומר שטר זה שלי הוא –
בחזקתי הוא, שעדיין לא פרעתי, והטעם שאתנו אחוז בו הוא כיון
שנפל מנמי, ומצאתו. ול'הו אומר, אכן שלך הוא היה, שלוחי בו,
ופרעתי לך ולכן הוא בידי, ונפל ממני ומצאתו, הדין הוא שיתקנים
השטר בחזקתי, ויגבה בו המלוה את חובו, דברי רבי. ר' רבן שמעון
בן גמליאל אומר, המלוה והלוה תחלקו בדמי השטר, כלומר יפרע
הלוה מחצית מהחוב הכתוב בשטר. ממשכה הגמרא: והיון קה –
ונשאנו ונתנו בביאור ברייתא זו (ב"מ ז), שלכאורה קשה, כיצד
יתכן שלרבי גובה המלוה את כל החוב, ולית ליה לרבי הא דתנן –
וכי רבי חולק על גבה המשנה (ב"מ ב.ב.), שנים אוחין בטלית, זה אומר אני
מצאתי, וזה אומר אני מצאתי, הדין הוא שזה ישבע שאין לו בה
פחות מחצית, וזה ישבע שאין לו בה פחות מחצית, ותחלקו, והרי
לא הובאה במשנה מחלוקת בזה, ומדוע לגבי שטר אמר רבי
שהמלוה גובה הכל, ולא רק חצי. ובתירוץ על זה אמר רבא, אמר
רב נחמן, בשטר מקוים, דבלי עלמא לא פליגי דתחלקו בשטר, כי
פליגי בשטר שאינו מקוים, רבי סבר שמודה בשטר שכתבו, צריך
לקיימו, ואם לא כן נאמן הנתבע לומר שהוא פרוע, ולכן רק אי
מקוים ליה המלוה, נבי פלגא – גובה חצי, וכדן שנים האוחים
בטלית, ואי לא מקיימו, הרי חספא בעלמא הוא – כחרס בלבד
נחשב שטר זה, ואינו גובה כלום, ולכן אמר שיש לקיימו תחילה.
ואילו ר' רבן שמעון בן גמליאל סבר שמודה בשטר שכתבו אין צריך
לנמימו, ולכן אף אם אין השטר מקוים גובה בו המלוה הכל, ולכן
כששניהם אוחים בו תחלקו, אף שאינו מקוים, ועל כל פנים מוכח
מביאורו של רבא שלרבי מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו, ולר' רבן
שמעון בן גמליאל אינו צריך לקיימו, וזהו בהיפך ממה שרצתה
הגמרא בסוגיינתו לומר בביאור מחלוקתם.
מתרצת הגמרא: איפוך – יש להפוך את השיטות בברייתא
שהובאה בסוגיינתו, ולומר שר' רבן שמעון בן גמליאל אומר שנידון
בשטר, כיון שמודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו, ואין המערער
נאמן לומר שלא מסר לקונה את השטר, ורבי הוא הסובר שנידון
שאינו מקיימו נאמן המערער לומר שהשטר פסול, וצריך המחזיק
בקרקע להביא את עדי חזקתו.
הגמרא מבארת את מחלוקתם באופן נוסף: ואיבעית אימא, לעולם
לא תיפוך, אלא הקא בלברר קמיפליגי – מחלוקתם היא באדם
האומר שיש לו כמה ראיות לטענותיו, האם עליו להביא את כל
הראיות שאמר שיש לו, אף שמעיקר הדין לא היה צריך לתחילה
להביא את כולם, לרבי עליו להביא את כולם, ולכן אף שסתם
אדם המחזיק בקרקע שלש שנים אינו צריך להביא את שטר
המקח שלו, מכל מקום אדם זה שאמר שיש לו שטר חייב להביא
כדי לזכות בשדה, כיון שהלה טוען שהוא החזיק בקרקע בגזילה.
ואילו ר' רבן שמעון בן גמליאל סובר שאינו צריך לברר את כל
טענותיו, ודי בכך שיביא את עדי החזקה, ככל אדם שנאמן מכח
עדות זו. ואף שאמר בתחילה שיש לו שטר, כיון שלא היה חייב
לומר כן כדי לזכות בשדה, אינו צריך לברר ולהוכיח את טענותיו

ובזה נחלקו, ר' רבן שמעון בן גמליאל סבר, אין אותיות נקנות במסירה,
ומסירת שטר המקח מהמוכר למחזיק אינה מקנה לו את הקרקע,
ועליו להביא עדים שעשה בשדה זו קנין חזקה, כגון שנעל גדר או
פרץ, ור' רבי סבר, אותיות נקנות במסירה, ודי בכך שיביא המחזיק
את השטר.
אביי מקשה על ר' רב דימי: אמר ליה אביי, אם כן, פלוגתא לדמר –
אתה חולק על דברי רבה, שאמר לעיל (טס) שר' רבן שמעון בן
גמליאל אותיות נקנות במסירה. אמר ליה ר' רב דימי, ותפלוג – אכן
אני חולק על רבה, ואיני חושש.
אמר ליה אביי, הכי קאמינא לך – כך כוונתי להקשות לך, שהרי
מתינתא – הברייטא שהובאה לעיל, שר' רבן שמעון בן גמליאל
הנותן מתנה לחבירו והחזיר לו את השטר, חזרה מתנתו, לא
מיתרצא, אלא דמתרצא מר – אינה מיושבת אלא כביאורו של
רבה, שר' רבן שמעון בן גמליאל אותיות נקנות במסירה, ואם כן
לדבריו בביאור הברייטא השניה שר' רבן שמעון בן גמליאל סובר
שאין אותיות נקנות במסירה, קשיא דר' רבן שמעון בן גמליאל
בברייטא הראשונה, אדר' רבן שמעון בן גמליאל עצמו, בברייטא
השניה.
אביי מבאר באופן אחר את מחלוקת רבי ור' רבן שמעון בן גמליאל:
אמר אביי, לדברי הכל אותיות נקנות במסירה, והקא במאי
עסקינן, באופן שהמחזיק בקרקע אמר שיש לו שטר מקח רגיל
שכתב על שמו, ובשטר זה חתמו עדים, וגם נמסר בפני עדים
אחרים, ומלבד זה טען המחזיק שיש לו עדים שקנאה בקנין חזקה,
וכגון שנקנא אחד מהן – מעדי החתימה שבשטר, קרוב לבעלי
הדין או פסול לעדות מחמת עבירה, ור' רבן שמעון בן גמליאל,
בפלוגתא דר' מאיר ור' אלעזר קא מיפליגי, שנחלקו מי הם
העדים העיקריים שבשטר, רבי סבר לה כרבי אלעזר, דאמר (גיטין
פ.) לגבי גט אשה ש'עדי מסירה פרת', כלומר, עדי מסירת הגט הם
המכשירים אותו וכורתים בין הבעל לאשה, והוא הדין בשטרות
ממון שעדי המסירה הם העיקר, ואף כשאחד מהחותמים פסול
עדין השטר מוכשר בעדי המסירה, ולכן לרבי אינו חייב להביא
את עדי החזקה. ור' רבן שמעון בן גמליאל האומר שצריך להביא
דווקא את עדי החזקה סבר לה כרבי מאיר, דאמר ש'עדי חתימה
פרת', כלומר, עדי החתימה שבט ובשטרות ממון הם העיקר,
וכיון שאחד מהעדים פסול נפסל שטר המקח לגמרי, וצריך
המחזיק להביא את עדי החזקה.
מקשה הגמרא: כיצד יתכן שרבי אלעזר יכשיר שטר שחתום בו עד
פסול, על ידי עדי מסירה, והא אמר רבי אבא, אף שלרבי אלעזר
אין צורך בעדי חתימה, מכל מקום מודה היה רבי אלעזר בשטר
ה'מזויף מתוכו' – שחתמו בו פסולים, שהוא פסול מדרבנן אף אם
נמסר בפני כשרים, מחשש שיסברו שהם כשרים וימסרו בפניהם
את השטר, ואם כן כאן שחתם בשטר עד פסול, לא יוכשר בעדי
המסירה.
רבי אבינא מפרש את המחלוקת באופן אחר: אלא אמר רבי אבנא,
הכל – רבי ור' רבן שמעון בן גמליאל מודים שאם כתוב בו – בשטר,
לשון זו שכתבו בו בית דין, 'הווקננו לעדותן של עדים ונמצאת
עדותן מזויפת', שהוא פסול, אף שיש בו עדי מסירה, וכר' רבי אבא
שמודה רבי אלעזר במזויף מתוכו, ובה לדברי הכל על המחזיק
להביא את עדי החזקה. ולא נחלקו אלא בשטר שאין עליו עדים
חתומים כלל, אלא עדי מסירה, דרבי סבר לה כרבי אלעזר דאמר
עדי מסירה פרת' ושטר זה כשר, ואינו צריך להביא את עדי חזקה, ור' רבן
שמעון בן גמליאל סבר לה כרבי מאיר, דאמר עדי חתימה פרת',
והשטר פסול, ולכן עליו להביא את עדי החזקה.
ביאור נוסף במחלוקתם: ואיבעית אימא, מדובר באופן ששטר
המקח של המחזיק אינו מקוים, וב'מודה בשטר שכתבו צריך
לקיימו' קא מיפליגי – נחלקו באדם הנתבע את חבירו בשטר
שחתימות העדים שבו אינן מקוימות, אמנם הנתבע מודה שהשטר
אמיתי, אך טוען טענה אחרת המבטלתו, כגון שנפל מידו והלה

המשך ביאור למסכת בבא בתרא ליום שלישי עמ' א

1 המיותרות, ולכן אמר ש'נידון בחזקה', כלומר, יכול להביא רק את
2 עדי החזקה, ולזכות בשדה.
3 הגמרא מביאה מעשה בענין זה של חיוב האדם לברר את דבריו:
4 כִּי הָא – כמו מעשה זה שאירע, דְּרַב יִצְחָק בַּר יוֹסֵף הָוָה מְסִיק בֵּיה
5 זִוְי – היה נושה מעות בְּרַבִּי אֲבָא, אֲתָא לְקַמִּיָּה – בא רב יצחק בר
6 יוסף לפניו דְּרַבִּי יִצְחָק נִפְתָּא לתבוע את רבי אבא, אָמַר לו רבי אבא
7 פְּרַעְתִּיךָ בְּפָנֵי פִּלּוֹנִי וּפְלּוֹנִי. אָמַר לִיה רַבִּי יִצְחָק נִפְחָא, אם כדברִיךְ,
8 יָבוֹאוּ – עליך להביא את אותם פִּלּוֹנִי וּפְלּוֹנִי, וַיַּעֲדוּ כדברִיךְ.
9 אָמַר לִיה רבי אבא, וְאִי לֹא אֲתוּ, לֹא מְהִימְנִינָא – וכי אם לא יעידו
10 כדברי לא אהיה נאמן, וְהָא קִיִּימָא לָן שְׁהַפְלֹהָ אֶת תְּבִירוֹ בְּפָנֵי
11 עֲדִים, אֵינּוּ צָרִיךְ לְפָרְעוֹ בְּעֲדִים, ומדוע איני נאמן לומר שפרעתי,

12 אף ללא עדים. אָמַר לִיה רבי יצחק נפחא, אָנָּה, בְּהֵיָא, בְּשִׁמְעָתָא
13 דְּמַר סְבִירָא לִי – בהלכה זו אני סובר כפי שפסקת בעצמך את
14 ההלכה, דְּאָמַר רַבִּי אֲבָא, אָמַר רַב אֲדָא בַּר אֲהֵבָה, אָמַר רַב, לזה
15 הָאֹמֵר לְתִבְרִי – למלוח, פְּרַעְתִּיךָ בְּפָנֵי פִּלּוֹנִי וּפְלּוֹנִי, צָרִיךְ שְׂיָבוֹאוּ
16 אותם פִּלּוֹנִי וּפְלּוֹנִי וַיַּעֲדוּ כדבריו, ואף שאם לא היה אומר כן
17 מתחילה היה נאמן לומר שפרעו בינו לבינו, מכל מקום אחרי
18 שאמר שפרע בפני עדים עליו להוכיח את דבריו, וכדברי רבי
19 ש'צריך לברר'.
20 [אָמַר לִיה] רבי אבא, וְהָא אָמַר רַב גִּידֵל אָמַר רַב, הִלָּכָה בְּדִבְרֵי רַבָּן
21 שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל שאין צריך לברר. וְעוֹד, שִׁמְסִתְּבָר לִפְסוּק כֵּן,
22 שְׁהִרִי אָף רַבִּי הָאֹמֵר שְׁצָרִיךְ לברר, לֹא

בבא בתרא דף קע עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שלישי) רא

35 אָמַר – השיב לו רבי יוסי לרבי יהודה, אכן כך הוא הדין, לפי שכן
36 יָפָה וראוי לו למלוה, שהלוה הוא שידאג על שמירת השובר, ולא
37 שהמלוה יצטרך לדאוג על שמירת שטר החוב, וְלֹא יֵרַע הלוה את
38 בְּחוֹשֵׁל זֶה – המלוה, בכך שיקרע את שטרו ויכתוב לו שטר חדש,
39 שכיון שיכתבו שטר חדש ולא יכתבו שובר לא יחשוש הלוה
40 מאבידת השובר ולא יודרו לפורעו. וכיון ש'עבד לזה לאיש מל' (מסלי כב ז),
41 ראוי יותר שהטרחו והחשש להפסד יהיו של הלוה
42 ומתוך כך יודרו לפרוע את כל החוב.

גמרא

43 שנינו במשנה שנחלקו רבי יהודה ורבי יוסי לגבי הפורע מקצת
44 חובו, האם מחליף את השטר באחר, או שהמלוה כותב שובר,
45 הגמרא מביאה דעה נוספת בנידון זה: אָמַר רב הונא, אָמַר רב, אֵין
46 הַלָּכָה לֹא כְּרַבִּי יְהוּדָה האומר שקורעים את השטר הראשון
47 והעדים כותבים למלוה שטר חדש על שארית החוב, וְלֹא כְּרַבִּי
48 יוֹסִי האומר שהמלוה כותב שובר ללוה, והשטר חוב נשאר בידו,
49 אֲלָא דווקא בֵּית דִּין הֵם שֶׁמְקַרְעִין את הַשָּׂטֵר הראשון, וְכוֹתְבִין לוֹ
50 שָׂטֵר חוב אַחֵר מִזְּמַן שֶׁנִּכְתַּב הַשָּׂטֵר הָרִאשׁוֹן, ולא כמשמעות דברי
51 רבי יהודה שאף העדים יכולים לעשות כן, ואף ששני התנאים
52 במשנה אינם סוברים כן, הרי מבואר בכתובות (ח) שאף שרב הוא
53 'אמורא', דינו היה כ'תנא', והוא יכול לחלוק על תנאים.
54 הגמרא מבררת את דעת רב: אָמַר לִיה רב נחמן לרב הונא, וְאָמַרִי
55 לָהּ – ויש שאומרים שאמר כן רב ירמיה בִּר אָבָא לרב הונא, אִי
56 שְׁמִיעָא לִיה לרב הֵא [פְּרִיָּתָא] – אם היה רב שומע ברייתא זו,
57 דְּתֵנִיָּא בַּהּ בִּשְׁם רַבִּי יְהוּדָה, עֲדִים הֵם שֶׁמְקַרְעִין אֶת הַשָּׂטֵר הראשון,
58 וְכוֹתְבִין לוֹ לַמְלוּה שָׂטֵר אַחֵר מִזְּמַן רִאשׁוֹן, הֵנָּה הָדָר בֵּית – היה חוזר
59 בו ממה שאמר שאין הלכה כרבי יהודה, שהרי אף לדעת רב
60 כותבים את השטר מהזמן הראשון, ואף שרב אמר ש'בית דין' הם
61 הכותבים את השטר החדש, אין זה בדווקא, אלא הוא הדין
62 שהעדים יכולים לעשות כן, וכמו שהתבאר דעת רבי יהודה
63 בברייתא.
64 אָמַר לִיה רב הונא, שְׁמִיעָא לִיה לרב ברייתא זו, וְאֵף עַל פִּי כֵּן לֹא הָדָר
65 בֵּית, אלא בדבר זה עצמו הוא חולק על רבי יהודה, שלרבי יהודה
66 יכולים העדים לכתוב שטר חדש מהזמן הראשון, ואילו רב סובר
67 שרק בית דין יכולים לעשות זאת.

1 אָמַר שמעיקר הדין עליו להביא את שטר המקד, אֲלָא שכיון
2 שאמר שיש לו שטר עליו לְקַדֵּר את דבריו, ואם לא יברר את דבריו
3 יפסיד, וכיון שאף לדעת רבי חיובו לברר הוא רק מחמת יתור
4 לשונו, מסתברים יותר דברי רבן שמעון בן גמליאל שאין לחייבו
5 מחמת שפת יתר שאמר בטענתו.
6 אָמַר לִיה רבי יצחק נפחא לרבי אבא, אֲנִי נָטִי לְקַדֵּר קְאָמִינָא – אף
7 אני סובר שיש לפסוק כרבי, שכיון שטענת טענה יתירה ואמרת
8 שפרעת בפני עדים עליך להביא את העדים, ואם לא תביאם
9 תפסיד ותתחייב לשלם, אף שאם מלכתחילה היית אומר רק
10 שפרעת בינך לבינו, היית נפטר.

משנה

11 אדם הלוה מחבירו בשטר, בשעה שפורע את חובו למלוה צריך
12 המלוה להחזיר לו את השטר, כדי שלא יוכל לחזור ולתובעו בו,
13 אמנם באופן שפרע הלוה רק חלק מהסכום הכתוב בשטר, אין
14 הלוה רוצה שישאר השטר ביד המלוה מחשש שיחזור ויתבע
15 ממנו את כולו, ומאידך אין המלוה רוצה להחזירו ללוה, כדי
16 שיוכל לתבוע ממנו את החלק שעדיין לא פרע. משנתינו מבארת
17 מה הדין באופן זה.
18 מִי שֶׁפָּרַע לַמְלוּה שְׁלוֹ מִקְצַת מִחוּבּוֹ שבשטר, רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, הדין
19 הוא שֶׁיַּחֲלִיף לוֹ הַמְלוּה את שטרו, כלומר יקרע את השטר הראשון
20 שבו כתוב כל סכום ההלוואה, ויכתוב לו הלוה שטר חדש על חלק
21 החוב שנשאר לאחר הפרעון, ואין המלוה יכול להשאיר את שטר
22 החוב בידו בעל כרחו של הלוה, ולכתוב לו שובר על פרעון חלק
23 מהחוב.
24 רַבִּי יוֹסִי חוֹלֵק וְאָמַר, אין המלוה חייב לקרוע את השטר שבידו,
25 אלא יִתְּנוֹב הַמְלוּה ללוה 'שוֹכֵר' – שטר שכתוב בו שפרע לו סכום
26 מסוים, וממילא לא יוכל המלוה לחזור ולתבוע את הלוה בשטר
27 שבידו אלא את הסכום שעדיין לא פרע.
28 רבי יהודה מבאר מדוע לדעתו אין המלוה יכול להכריח את הלוה
29 לקבל שובר, אלא עליו לקרוע את השטר ולכתוב חדש: אָמַר רַבִּי
30 יְהוּדָה, לדבריו, רבי יוסי, שהשטר הראשון נשאר ביד המלוה,
31 נִמְצָא שְׁלוֹה זֶה צָרִיף לְהִיּוֹת שוֹמֵר את שוֹכְרוֹ מִן הַעֲבָכִים שלא
32 יאכלוהו, כלומר, לשומרו תמיד שלא יאבד, שהרי אם יאבד
33 שוברו יוכל המלוה לגבות ממנו את כל החוב, ואף את החלק
34 שכבר פרע.

אגרות קודש

ב"ה, כ"ב תמוז, ה'תשי"א

ברוקלין, נ. י.

כבוד הווי"ח אי"א נוי"מ איש חי רב פעלים עסקן חרוץ

וכו' מו"ה משה שי' שפירא, שר הפנים והעלי

שלום וברכה!

בשעתו קבלתי המברק שלו, ועתה גם מכתבו מיום ז' בתמוז, ותשואות חן חן עבור שניהם.

גדול הצער וכדאי בזיון שלא נתקיימה החזית בשעה מלאה אחריות זו, ויהי רצון אשר על כל פנים עתה יראו מנהלי המפלגות בעצמם די כח לבכר את האינטרסים של כללות היהדות החרדית על רווחים המדומים המפלגתיים, אשר על ידי זה תהי' תועלת גם להמפלגה בתור מפלגה, להקים חזית על כל פנים לאחר הבחירות.

בפ"ש וברכת הצלחה.